

Cultuurprofielscholen bekennen kleur

Een toneelvoorstelling als voorlichting over drankmisbruik. In de stad op zoek naar sporen uit het verleden. Een mozaïek als collectief kunstwerk van school en buurtbewoners. Kunst- en cultuuronderwijs zit in de lift, met 45 cultuurprofielscholen als inspirerende voorhoede.

DOOR RENÉ LEVERINK

De Vereniging Cultuur Profiel Scholen is gericht op de ontwikkeling van goede kunst- en cultuureducatie. Volgens een manifest dat de vereniging heeft opgesteld 'leveren kunst en cultuur een onmisbare bijdrage aan de culturele, sociaal-emotionele, intellectuele en sensomotorische ontwikkeling van (jonge) mensen en [zijn ze] een belangrijke voorwaarde voor succesvol leren'. VCPS heeft goede contacten met OCW en diverse andere belangrijke partners en behartigt de belangen van al die scholen die meer doen of die extra veel doen aan kunst en cultuur. De vereniging wil een actieve bijdrage leveren aan de structurele inbedding en waarborging van de kwaliteit van cultuureducatie in het voortgezet onderwijs. Astrid Rass (SLO) maakt samen met Antoine Gerrits (Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst) deel

uit van het Steunpunt Cultuurprofiel scholen. SLO brengt expertise in leerplanontwikkeling in. Astrid Rass: 'Het gaat dan om aandachtspunten als: wat doe je op school en hoe

Inspirerende jubileumbundel

Ter gelegenheid van het vijfjarig jubileum van de Vereniging CultuurProfiel Scholen is een bundel schoolportretten verschenen en verspreid onder alle voescholen in Nederland. Het boek bevat verder een groot aantal instrumenten die scholen kunnen inzetten voor het ontwikkelen en verbeteren van cultuureducatie. Hieronder een aantal typerende voorbeelden.

Theater over alcoholmisbruik

Op het Goese Lyceum kunnen leerlingen kiezen voor de DTA-vakken: Dans, Toneel en AudioVisueel. Belangrijk aspect hierbij is dat ze leren zichzelf te presenteren op een manier die dicht bij hun interesses ligt. 'Jezelf presenteren op een podium is voor veel mensen een gebeurtenis waar je wakker van kunt liggen. Voor deze leerlingen is het een natuurlijk proces waarbij ze veel steun hebben aan elkaar en zeker ook van elkaar leren.' De vmbo-theaterschool van het Goese Lyceum is door de gemeente benaderd voor een voorlichtingsbijeenkomst over drankgebruik onder jongeren. 'Zo'n opdracht van buitenaf geeft een bijzondere extra dimensie.'

doe je dat? Wat is je visie, wat zijn je doelen, wat is je ambitie, hoe ziet je programma cultuureducatie eruit, hoe is de samenwerking van je school met culturele instellingen, hoe evalueer je het cultuuronderwijs? Kennisuitwisseling, kennisontwikkeling en kwaliteitsbewaking, daar draait het om.

Kwaliteit

De VCPS is een landelijk netwerk van 45 aangesloten scholen. Deze scholen wisselen informatie uit tijdens conferenties en docentbijeenkomsten, ondersteunen elkaar, zijn elkaars critical friend en komen bij elkaar over de vloer. Om de kwaliteit van hun kunst- en cultuuronderwijs te waarborgen, hanteren de VCPS-scholen een aantal kwaliteitscriteria. Rass: 'Kunstvakken in onderbouw en bovenbouw, prima, maar wat doe je extra en hoe is kunst- en cultuuronderwijs zichtbaar in de andere vakken en in buitenschoolse activiteiten? Hoe is de verbinding tussen onderbouw en bovenbouw? Wordt het cultuurconcept voldoende gedragen door het team? Een van de instrumenten om de kwaliteit te waarborgen is het zelfevaluatie-instrument van de VCPS, dat de basis vormt voor een visitatie en toelating. We zijn ook bezig de kwaliteitsbewaking om te zetten in een zelfregulerend kwaliteitssysteem, waarbij lid-scholen meer zelf verantwoordelijk worden voor het formuleren van aanvullende ambities en de manier waarop ze gemonitord willen worden.'

Uitwisseling

Het streven van de VCPS is een selecte groep scholen die veel kennis en know-how in huis hebben wat betreft het cultuurcurriculum. Rass: 'Van daaruit is het natuurlijk de bedoeling dat zoveel mogelijk scholen in Nederland van die kennis en ervaring profiteren. De cultuurprofiel scho-

len vormen een inspirerende voorhoede, hebben een eigen manifest opgesteld en staan open voor nieuwe (wetenschappelijke) ontwikkelingen.

Wij als SLO brengen onze expertise in curriculumontwikkeling in, kijken naar samenhang en doorlopende leerlijnen en stimuleren de verbinding met de andere vakken. Daarbij worden linken gelegd met wetenschappelijk onderzoek, bijvoorbeeld *Cultuur in de Spiegel*, een gezamenlijk onderzoek van SLO en Rijksuniversiteit Groningen. In samenwerking met CIDREE organiseert SLO een internationale tweedaagse, waarbij wetenschappers en scholen uit verschillende Europese landen spreken over de inhoud van kunst- en cultuuronderwijs. De VCPS is daar ook bij betrokken. Er is een rijke website waar alle scholen met kunst- en cultuurambities terecht kunnen. Een echte aanrader is de *cultuurprofielplangenerator*, waarmee scholen hun cultuurbeleidsplan op kunnen stellen. Jaarlijks organiseert de VCPS de conferentie Cultuur Leert Anders.'

Naar buiten

Cultuurprofiel scholen richten hun vizier nadrukkelijk ook op de wereld buiten de school. Een van de activiteiten van de vereniging is het stimuleren van contacten tussen scholen en DCR Network. Dit is een organisatie die voormalige bedrijfsgebouwen, zoals de Westergasfabriek in Amsterdam en de Puddingfabriek in Groningen, omdoopt tot 'creatieve residenties', om op die manier het creatief ondernemerschap te bevorderen. Leerlingen van cultuurprofiel scholen kunnen daar stagelopen, projecten uitvoeren en eventueel hun profielwerkstuk maken.

Verskil door visie

In welk opzicht verschilt het leerplan van kunst- en cultuuronderwijs van reguliere curricula? Rass: 'Natuurlijk

Steentjes bijdragen

Het Insula College in Dordrecht werkt nauw samen met plaatselijke kunstenaars. Die samenwerking is een vast onderdeel van het onderwijsprogramma. 'Zij dragen zelf ideeën aan om te zorgen dat de lessen up-to-date en interessant blijven voor de leerlingen.' Voorbeeld: het project 'Ieder draagt zijn steentje bij'. Een Dordtse kunstenaar ontwierp een kunstwerk, bedoeld voor de tuin bij de school. De betonnen vorm werd door leerlingen en buurtbewoners voorzien van mozaïeksteentjes. 'De leerlingen zijn trots op hun werk, buurtbewoners kijken met een positief gevoel naar het kunstwerk.'

Op zoek naar de middeleeuwen

Het H.N. Werkman College in Groningen is ervan overtuigd dat een surplus aan cultuuronderwijs bijdraagt aan de persoonlijke ontwikkeling van de leerling: 'Het zorgt dat leerlingen worden opgeleid tot zelfdenkende burgers met een groot cultureel zelfbewustzijn.' Atheneum 4 bijvoorbeeld gaat een week lang op zoek naar de middeleeuwse stad Groningen. In de provincie bekijken ze middeleeuwse kerken en kloosters. In workshops leren de leerlingen smeden, Gregoriaans zingen, vechten met middeleeuwse wapens en ze voeren een toneelstuk op in het Middenlands. Tijdens de presentatie in de Der Aa-kerk 'waant ieder zich een avond in de middeleeuwen.'

geldt ook hier de algemene principes van leerplanontwikkeling: het gaat om het formuleren van het wat, hoe, waar, wanneer, met wie en waartoe. Specifiek is vanuit

welke visie dat gebeurt. Die is bij dit onderwijs gefocust op kunst en cultuur en dat heeft effect op de organisatie en inhoudelijk invulling van het onderwijs. Waar we steeds meer op inzetten, is samenhang. Samenhang tussen de kunstvakken, maar ook tussen de kunstvakken en andere vakken. Ik vind dat scholen daar een enorme slag in hebben gemaakt, zowel projectmatig als structureel. Ook wat betreft het portfolio is een flinke vooruitgang geboekt. We hebben veel scholen begeleiding gegeven in

visieontwikkeling. Hoe formuleer je je visie en ambities, wat versta je precies onder kunst en cultuur? Inmiddels kunnen we vaststellen dat er met VCPS een stevig netwerk is ontstaan van scholen van alle onderwijsniveaus.

Versterken wat er al is

Stel een school overweegt zich te oriënteren op een profiel als cultuurschool. Hoe pak je zo iets aan? 'Om te beginnen moet je je schoolbreed bezinnen op vragen als: wat zijn wij voor een school, wat voor leerlingen hebben we, met welke talenten en interesses, wat willen die leerlingen, wat willen we als school uitdragen, hoe kunnen we ze zo goed mogelijk onderwijs geven? Is de uitkomst van die analyse dat er behoefte is aan meer kunst- en cultuuronderwijs, dan kun je als school ervoor kiezen de cultuurcomponent in je onderwijs steviger vorm te geven. Heb je echt de stap richting cultuurschool gezet, dan kun je kijken of je behoefte hebt aan certificering en kennisdeling met andere scholen. Dan komt een mogelijk lidmaatschap van de Vereniging CultuurProfiel scholen in beeld.' ●

Meer informatie: SLO, Astrid Rass, (053) 4840 476, a.rass@slo.nl
www.slo.nl/voortgezet/onderbouw/leergebieden/kenc/profiel/
www.cultuurprofiel scholen.nl/

***Kennisuitwisseling,
kennisontwikkeling en
kwaliteitsbewaking,
daar draait het om.***